

Nr 162.

Kungl. Maj:ts proposition till riksdagen med förslag till förordning angående ändring i förordningen den 1 juni 1951 (nr 374) om skatt å elektrisk kraft (elskatteförordningen); given Stockholms slott den 14 mars 1952.

Kungl. Maj:t vill härmed, under återopande av bilagda utdrag av statsrådsprotokollet över finansärenden för denna dag, föreslå riksdagen att antaga härvid fogat förslag till förordning angående ändring i förordningen den 1 juni 1951 (nr 374) om skatt å elektrisk kraft (elskatteförordningen).

GUSTAF ADOLF.

Per Edvin Sköld.

Propositionens huvudsakliga innehåll.

I propositionen föreslås ändringar i elskatteförordningen, varigenom skatteplikten begränsas till kraft, som förbrukas i industriell rörelse med en årsförbrukning av mer än 40 000 kilowattimmar.

F ö r s l a g
till
förordning angående ändring i förordningen den 1 juni 1951 (nr 374)
om skatt å elektrisk kraft (elskatteförordningen).

Härigenom förordnas, att 1, 3 och 4 §§ elskatteförordningen den 1 juni 1951 skola erhålla ändrad lydelse på sätt nedan angives.

1 §.

Den som inom riket för användning i industriell rörelse förbrukar mer än 40 000 kilowattimmar elektrisk kraft för driftställe under helt beskattningsår skall för förbrukningen till staten erlägga särskild skatt (*elskatt*) i enlighet med bestämmelserna i denna förordning. Härvid skall kraft, som icke yrkesmässigt distribueras av skattskyldig förbrukare, anses vara förbrukad i dennes rörelse.

Med beskattningsår förstås i denna förordning tiden 1 juli—30 juni.

Där under löpande beskattningsår icke kan avgöras, huruvida förbrukning, som i första stycket avses, kommer att överskjuta 40 000 kilowattimmar, skall förbrukaren erlägga preliminär elskatt med belopp motsvarande elskatt enligt denna förordning, därest förbrukningen under den närmast före beskattningsåret tilländalupna tolv månadersperioden överskjutit 40 000 kilowattimmar. Vad i denna förordning stadgas om elskatt skall i tillämpliga delar gälla preliminär elskatt.

Visar sig vid utgången av beskattningsåret att förbrukningen icke överskjutit 40 000 kilowattimmar men har elskatt eller preliminär elskatt blivit erlagd, skall snarast efter beskattningsårets utgång skatten restitueras.

Elskatt skall icke utgå för elektrisk kraft som

- a) framställes och förbrukas inom Gotlands län, eller
- b) nyttiggöres inom rörelse för produktion eller distribution av elektrisk kraft.

Vid tillämpningen — — — av kraften.

3 §.

Elskatt utgår med tio procent av kraftens beskattningsvärde.

Beskattningsvärde som — — — eller distributören.

Kungl. Maj:t eller — — — finnas påkallade.

4 §.

Skattskyldigheten inträder, då den elektriska kraften yrkesmässigt distribueras till förbrukare, som icke samtidigt är producent eller yrkesmässig distributör, (*skattepliktig distribution*) eller då den av producent eller yrkesmässig distributör nyttjas i egen rörelse (*skattepliktig egenförbrukning*).

Vid skattepliktig distribution — — — yrkesmässig distributör.

Yrkesmässig distributör — — — 11 § stadgas.

Vid skattepliktig egenförbrukning — — — till statsverket.

Visar sig vid utgången av beskattningsåret att i industriell rörelse förbrukning av elkraft, som i 1 § första stycket avses, överskjutit 40 000 kilowattimmar och har icke elskatt eller preliminär elskatt blivit erlagd, skall å förbrukningen belöpande elskatt inlevereras till statsverket i efterhand.

Denna förordning träder i kraft den 20 juni 1952.

Härvid skall iakttagas följande.

1. Äldre bestämmelser skola alltjämt tillämpas i fråga om kraft, för vilken kraftavgift helt eller delvis utgår efter uppmätt energiförbrukning: för tiden intill första avläsningen av energiförbrukning efter denna förordnings ikraftträdande, samt

i fråga om annan kraft: för redovisningsperiod, som till någon del hänförs till tiden före denna förordnings ikraftträdande.

Första avläsningen efter denna förordnings ikraftträdande skall, där kontrollstyrelsen ej annat medgiver, ske vid den tidpunkt, då avläsning enligt de vid elskatteförordningens ikraftträdande tillämpade principerna skolat ske.

2. För den, beträffande vilken skyldighet att erlagga elskatt upphör genom bestämmelserna i denna förordning, skola i beskattningsvärdena för år 1952 inräknas fasta avgifter ävensom effektavgifter till den del de äro att hänföra till tid för vilken skyldighet att erlagga elskatt förelegat.

För den, beträffande vilken elskatt jämlikt äldre bestämmelser utgår såsom styckeskatt men på grund av bestämmelserna i denna förordning skall utgå såsom värdeskatt, skola i beskattningsvärdena för den tid av år 1952, då elskatten skall utgå som värdeskatt, inräknas fasta avgifter ävensom effektavgifter till den del de äro att hänföra till nämnda tid.

*Utdrag av protokollet över finansärenden, hållet inför Hans Maj:t
Konungen i statsrådet å Stockholms slott den 14 mars
1952.*

N ä r v a r a n d e:

Statsministern ERLANDER, ministern för utrikes ärendena UNDÉN, statsråden SKÖLD, ZETTERBERG, TORSTEN NILSSON, STRÄNG, ERICSSON, ANDERSSON, LINGMAN, HAMMARSKJÖLD, NORUP, HEDLUND, PERSSON, HJALMAR NILSON, LINDELL.

Chefen för finansdepartementet, statsrådet Sköld, anmäler fråga om *vissa ändringar i elskatteförordningen* samt anför därvid följande.

Inledning.

I syfte att genom en ökning av statsinkomsterna finansiera vissa ofrånkomliga statliga utgiftsbehov beslöt 1951 års riksdag vid sin vårsession, att en särskild skatt å elektrisk kraft (elskatt) skulle uttagas av förbrukare av sådan kraft. Elskatten utgår i enlighet med riksdagsbeslutet i princip å all elektrisk kraft, med undantag av sådan, som framställts å Gotland. För lågspänd kraft som uppmättes utgör skatten 1 öre för kilowattimme och för annan lågspänd kraft ävensom för högspänd kraft 10 procent av kraftens beskattningsvärde. I sin i årets statsverksproposition redovisade inkomstberäkning uppskattade riksräkenskapsverket inkomsterna av skatten för budgetåret 1951/52 till 50 miljoner kronor och föreslog att skatten i riksstaten för nästa budgetår skulle uppföras med 85 miljoner kronor.

Sedan fråga väckts att undantaga hushållsförbrukning av elektrisk kraft från skatteplikt, föreslog jag vid framläggandet av förslaget till riksstat för budgetåret 1952/53 att hänsyn skulle tagas till den intäktsminskning, som skulle föranledas av en dylik begränsning av skatteplikten. I enlighet härmed har i statsverkspropositionen (Bil. 1: Inkomsterna, s. 50) elskatten nedräknats till 45 miljoner kronor. Efter anmodan har överdirektören och chefen för kontrollstyrelsen i en den 7 mars 1952 dagtecknad promemoria framlagt vissa förslag angående den tekniska omläggning av elbeskattningen, som erfordras för genomförandet av den ifrågasatta skattebegränsningen. Kontrollstyrelsen har beträffande omläggningen låtit inhämta yttrande av den vid styrelsens sida stående elskattenämnden, i vilken ingå bl. a. representanter för kontrollstyrelsen och kommerskollegium ävensom för elproduktion och eldistribution samt industri och detaljförbrukning i allmänhet.

I promemorian framläggas alternativa förslag till omläggning. Dessa förslag ha det gemensamt att hushållsförbrukningen undantages från beskattning men att denna bibehålles i fråga om industrien.

De i förenämnda promemoria framlagda alternativa förslagen ha närmare övervägts inom finansdepartementet och jag anhåller att nu få framlägga förslag till omläggning av elbeskattningen.

Nuvarande beskattning av elektrisk kraft.

Bestämmelser om elbeskattningen äro meddelade i elskatteförordningen den 1 juni 1951 (nr 374) samt i kungörelsen samma dag (nr 375) med tillämpningsföreskrifter till denna förordning.

Elskatt skall enligt förordningen utgå för elektrisk kraft, som framställes inom riket av producent, vilken antingen förfogar över en installerad generatoreffekt av sammanlagt minst 100 kilowatt eller distribuerar kraften över distributionsnät med anslutning till minst 10 förbrukare eller erhåller tillskottskraft från annan producent, ävensom för elektrisk kraft, som överföres hit till riket från annat land. I vissa fall skall elskatt icke utgå. Undantagen är bl. a. kraft, som framställes och förbrukas inom Gotlands län, och vidare kraft, som till lägre effekt än 100 kilowatt av producent eller yrkesmässig distributör levereras utan avgift till någon, som ej står i intressegemenskap med producenten eller distributören. Elskatten utgår såsom tidigare nämnts för lågspänd kraft, som uppmätes, med 1 öre för kilowattimme och för annan lågspänd kraft ävensom för högspänd kraft med tio procent av kraftens beskattningsvärde. Med lågspänd kraft förstås elektrisk kraft med leveransspänning understigande 450 volt och med högspänd kraft annan elektrisk kraft. Med beskattningsvärde förstås enligt förordningen summan av de avgifter, som förbrukaren har att erlägga för den elektriska kraften. Kungl. Maj:t eller, efter Kungl. Maj:ts bemyndigande, kontrollstyrelsen äger medgiva de avvikelser från reglerna om skattens bestämmande, som kunna finnas påkallade med hänsyn till särskilda omständigheter. Kungl. Maj:t har med stöd härav i tillämpningsföreskrifterna förordnat att kontrollstyrelsen i vissa angivna fall äger besluta att *värdeskatt* — skatt med tio procent av beskattningsvärdet — skall utgå för lågspänd kraft och att *styckeskatt* — skatt med 1 öre för kilowattimme — skall utgå för högspänd kraft. Sålunda skall exempelvis värdeskatt utgå i fall där kraften visserligen levereras såsom lågspänd men där distributionen av densamma såsom högspänd med hänsyn till kraftens användning och kraftleveransens storlek — detta gäller framför allt storindustrien — skulle ha inneburit det normala distributionssättet. Å andra sidan kan styckeskatt utgå för högspänd kraft som levereras för användning i hushåll, jordbruk, hantverk, småindustri eller handel eller för andra s. k. borgerliga ändamål. I stort sett gäller på grund av dessa regler, att kraften för bandrift och storindustri är värdebeskattad och kraften för de s. k. borgerliga ändamålen är styckebeskattad.

Kontrollen över skattens behöriga utgörande utövas av kontrollstyrelsen.

Skattskyldigheten åvilar förbrukaren, som i samband med erläggande av kraftavgifterna i övrigt betalar elskatten till distributören. Denne i sin tur har att såsom skatteredovisande distributör debitera elskatten och inleverera densamma till statsverket. Den som själv både producerar och förbrukar kraften — vilket gäller exempelvis vissa industrier — inlevererar skatten direkt till statsverket. Antalet skatteredovisande distributörer och producenter med skattepliktig egenförbrukning uppgår för närvarande till inemot 2 600.

De skatteredovisande distributörerna och producenterna med skattepliktig egenförbrukning skola till kontrollstyrelsen avlämna på tro och heder upprättade deklARATIONER angående leveranser och egenförbrukning av elektrisk kraft, för vilken elskatt skall utgå. Deklaration skall avse viss debiteringsperiod eller annan redovisningsperiod. Dessa perioder ansluta sig enligt tillämpningsföreskrifterna till de avläsnings- och debiteringsperioder, som tillämpas av de olika distributörerna.

Elskatteförordningen trädde i kraft den 20 juni 1951. Ikraftträdandedagen sattes några dagar före månadsskiftet juni—juli med hänsyn till att de avläsningar av kraftförbrukning, som ske i anslutning till månadsskiftet av tekniska skäl i vissa fall påbörjas redan omkring den 20 juni. Skattskyldighet enligt förordningen har inträtt successivt alltefter avläsningar av kraftförbrukning verkställts.

Kontrollstyrelsens alternativa förslag till skatteomläggning m. m.

I kontrollstyrelsens promemoria framhålls inledningsvis, att det icke låter sig göra att undantaga enbart hushållsförbrukningen från elskatt. I promemorian anföres härom.

För att enbart hushållsförbrukningen skall kunna undantagas från beskattning erfordras givetvis att detaljdistributörerna över hela landet äga kännedom om elkraftens användning hos varje abonnent och att vid blandad förbrukning hos en abonnent särskild mätare finnes uppsatt för registrering av hushållsförbrukningen. I allmänhet sakna distributörerna aktuella uppgifter om elkraftens användning hos sina abonnenter. Även om sådana efter tidskrävande arbete kunna framskaffas, kvarstår dock problemet med den blandade förbrukningen. För närvarande föreligger brist på elmätare, varför den rationella lösningen, nämligen införande av särmätning av hushållsförbrukningen, icke nu kan genomföras. Ledningsdragningen måste säkerligen också i många fall göras om för den händelse denna lösning skulle tillgripas varför den ifrågasatta anordningen av kostnadsskäl icke är genomförbar. Ett tänkbart alternativ vore att låta en viss förbrukning, t. ex. för hantverk, vilken mätes på samma mätare som hushållsförbrukningen, omfattas av skattefriheten. Förbrukningen för annat ändamål än hushållsförbrukningen skulle då — med ledning av uppgifter om våningsyta jämfört med exempelvis verkstadsyta, tariffenheter för bostad respektive verkstad e. d. — medgivas uppgå till förslagsvis högst lika mycket som hushållsförbrukningen. Då enhetliga tariffenheter icke tillämpas och i övrigt

uppgifter ofta saknas, som skulle möjliggöra den sålunda ifrågasatta differentieringen, torde det dock icke vara möjligt att principiellt från beskattning undantaga hushållsförbrukningen jämte i viss omfattning annan förbrukning, som mätes å samma mätare.

Elskattenämnden har i sitt yttrande till kontrollstyrelsen i huvudsak på de nyss angivna skälen framhållit att det för närvarande icke vore lämpligt eller ens praktiskt möjligt att draga gränsen mellan skattepliktig och skattefri konsumtion så, att endast konsumtionen för hushållsändamål blir skattefri, varför det skulle bli erforderligt att något utvidga det skattefria området. Nämnden har härefter i sitt yttrande närmare angivit de huvudprinciper efter vilka en begränsning av skatteplikten kan genomföras. Nämnden har anfört.

För uppnående av en praktisk användbar gräns synes man kunna gå fram efter olika linjer. Man kan sålunda överväga en uppdelning av konsumenterna efter kvalitativa grunder, därvid till den skattepliktiga gruppen hänföres endast sådana konsumenter, som lätt kan särskiljas från de övriga och som enligt erfarenheten förbruka elkraft uteslutande för andra ändamål än hushållsändamål, exempelvis industriföretag av viss storlek. Man kan verkställa uppdelningen av konsumenterna efter kvantitativa grunder — förbrukningens storlek — därvid den kritiska volymen sättes så högt, att hushållsförbrukare erfarenhetsmässigt icke annat än i undantagsfall överskrider densamma. Slutligen kan tänkas någon kombination av dessa metoder.

Nämnden har härefter redogjort för de med utgångspunkt från dessa riktlinjer tänkbara alternativen, vilka kunna betecknas såsom *industrialalternativet*, *energialternativet* och *kombinationsalternativet*.

Elskattenämnden framhåller att en gränsdragning i enlighet med förstnämnda alternativ lämpligen skulle kunna närmare utformas så, att till den skattepliktiga gruppen hänfördes allenast industriföretag av den storlek att de medtagas i Kommerskollegii industristatistik, d. v. s. i huvudsak företag med mer än fem anställda. Enligt detta alternativ — kallat *industrialalternativet* — skulle antalet skattepliktiga konsumenter bli förhållandevis lågt — för hela landet ca 17 000. Uppbördskostnaderna skulle därför bli låga. Av särskild betydelse i sistnämnda hänseende är att någon ändring av praxis beträffande mätaravläsningen icke behöver ske. Den årliga konsumtionen behöver sålunda icke fastställas och avläsningen kan liksom nu ske med oregelbundna intervaller. För distributörerna blir alternativet därför förhållandevis litet arbetskrävande. Alternativet är emellertid även förenat med vissa svagheter. Till en början må erinras om att de rent fiskaliska synpunkterna i icke oväsentlig utsträckning eftersätts. Konsumtionen inom handeln, hantverket, lantbruket m. fl. betydande områden av näringslivet, blir sålunda helt obeskattad. Vidare är avgränsningen av industribegreppet icke helt invändningsfri. Industriföretag med långt driven mekanisering kan sålunda, även om produktionsvärdet är mycket betydande, falla utanför den skattepliktiga gruppen. Och då antalet arbetare i regel är avgörande för företagets klassificering i beskattningshänseende kan den egendomliga situa-

tionen inträffa, att ett företag, som tidigare varit skattepliktigt, genom anskaffande av en arbetsbesparande maskin kan nedbringa antalet arbetare under den kritiska gränsen och därigenom bliva fritt från elskatt — trots att kraftkonsumtionen genom åtgärden ökar. Därtill kommer, att indelningen av konsumenterna i skattepliktiga och skattefria icke torde kunna grundas på industristatistikens uppgifter, då dessa icke alltid äro aktuella och i allmänhet icke heller kontrolleras av vederbörande myndighet. Indelningen torde i stället få grundas på av företagens avgivna deklARATIONER, vilka måste granskas av kontrollstyrelsen.

I fråga om den andra av de nyss berörda metoderna för gränsdragningen mellan skattepliktig och skattefri konsumtion — benämnd *energialternativet* — anför elskattenämnden, att metoden innebär, att frågan om skattskyldigheten i det konkreta fallet avgöres oberoende av konsumtionsändamålet. Om syftet med den planerade omläggningen av elbeskattningen skall vinnas, måste gränsen bestämmas så högt, att hushållsförbrukaren icke, eller i vart fall icke annat än i undantagsfall, överskrider densamma. Med hänsyn till konsumtionen i väl elektrifierade hushåll, där kraft användes även för uppvärmning, synes gränsen icke böra sättas lägre än 40 000 kWh per år. Å andra sidan torde denna avvägning kunna försvaras även ur fiskalisk synpunkt, i det att enligt nämndens erfarenhet endast ett förhållandevis ringa antal konsumenter, som använda kraft för bedrivande av rörelse, underskrida denna volym. I varje fall blir den konsumtion för icke hushållsändamål, som vid en sådan gränsdragning undgår skatt, av ringa omfattning totalt sett. — Hela antalet skattebetalare enligt detta alternativ torde komma att stanna vid omkring 16 000.

Elskattenämnden framhåller att särskiljandet av de skattepliktiga konsumenterna enligt energialternativet förorsakar distributörerna ett icke alldeles oväsentligt merarbete. Den årliga konsumtionen behöver sålunda fastställas, vilket förutsätter, att avläsning av mätarna sker vid samma tidpunkt varje år — helst så att förbrukningen per kalenderår kan konstateras. Så sker för närvarande icke alltid, varför avläsningspraxis på sina håll måste ändras. En annan olägenhet av teknisk art är, att man icke på förhand vet om en konsument är skattepliktig. Denna olägenhet torde dock kunna åtminstone i huvudsak undanröjas genom en föreskrift, att skatt preliminärt skall uttagas av alla, som närmast föregående år haft en konsumtion överstigande den kritiska gränsen.

Mot alternativet kan enligt elskattenämnden vidare invändas, att två helt likartade företag kan komma att i skattehänseende behandlas olika, endast av den anledningen att det ena har något tusental kWh högre konsumtion än det andra, något som skulle rubba konkurrensvillkoren. Bortsett från det förhållandet att varje slag av gränsdragning medför liknande problem, torde invändningen icke behöva tillmätas någon större betydelse, då skatten vid gränsförbrukningen icke torde komma att uppgå till mer än ca 200 kronor. Skulle emellertid nämnda olägenhet anses betydande med hänsyn till den irritation, som därav kan följa, kunde för *alla* konsumenter en förbrukning

av 40 000 kWh per år göras skattefria, varigenom övergången från skattefri till skattepliktig konsumtion bleve mjukare. Eventuellt kunde regeln i syfte att minska debiteringsarbetet kompletteras med en föreskrift om att skatt icke skall påföras den, som under konsumtionsåret icke erlagt skatt, med mindre skattebeloppet översteg exempelvis 50 kronor, och att restitution ej heller skall ske av mindre belopp än nyss angivits. En regel av innebörd att en viss bottenkonsumtion alltid blir skattefri, minskar skatteintäkterna med ett icke oväsentligt belopp, varjämte distributörerna förorsakas ett visst merarbete vid debiteringen. Enligt nämndens mening uppväga fördelarna därför knappast nackdelarna.

I fråga om energialternativet må slutligen framhållas, att det självfallet icke utesluter, att vissa konsumenter med större förbrukning än 40 000 kWh per år kunna fritagas från skatt, om så anses lämpligt. Närmast åsyftas här konsumtion för allmänna statliga och kommunala ändamål.

En kombination av industri- och energialternativen — *kombinationsalternativet* — uttalar elskattenämnden vidare skulle kunna utformas så, att skattskyldigheten komme att drabba endast industriföretag med förbrukning över viss storlek. Energigränsen torde även enligt detta alternativ förslagsvis kunna sättas till 40 000 kWh per år. Beskattningen kan i likhet med vad fallet är beträffande energialternativet utformas antingen så att elskatt uttages för kraftförbrukningen i dess helhet eller ock så att skatten uttages endast för förbrukning överstigande den valda gränsförbrukningen. Avgränsningen av de skattepliktiga kraftförbrukarna kan i detta fall med hänsyn till den införda energigränsen verkställas på annat sätt än som angivits beträffande industrialternativet, exempelvis genom uppräknig av de förbrukarkategorier, som skola hänföras till industri. Särskiljandet av de abonnenter, som under året skola påföras elskatt, kan ske enligt samma grunder, som ovan angivits vid redogörelsen för energialternativet.

Skatteintäkten enligt förevarande alternativ torde enligt elskattenämnden icke mera avsevärt understiga intäkten enligt energialternativet, enär flertalet förbrukare med större kraftuttag än 40 000 kWh per år utgöras av industrier.

I kontrollstyrelsens promemoria ha de i elskattenämndens yttrande framlagda alternativen redovisats och granskats, därvid i stort sett framförts samma synpunkter, som i nämndens yttrande. I fråga om energialternativet ifrågasattes emellertid en lägre förbrukningsgräns, nämligen 25 000 kilowattimmar. Härom uttalas i promemorian följande.

Av det föregående torde ha framgått att det för erhållande av en mjuk övergång mellan skattepliktig och skattefri förbrukning hade varit önskvärt att överlag från beskattning kunna undantaga förbrukningen intill exempelvis 40 000 kWh men att detta med hänsyn till minskningen i skatteintäkterna och med beaktande av de skatteredovisande distributörernas intressen icke kunde rekommenderas, varför närmast ifrågasatts att hela förbrukningen skulle beskattas i fall där gränsförbrukningen uppnåtts. I den mån energigränsen sänkes, blir givetvis den angivna minskningen i skatteintäkterna i motsvarande grad lägre. Det synes därför kunna övervägas om icke förbrukningsgränsen lämpligen kunde sänkas till förslagsvis 25 000 kWh,

varigenom minskningen i skatteintäkterna i viss mån skulle kunna utjämnas genom tillkomsten av skatteintäkter från förbrukare i det nytillkomna förbrukningsområdet 25 000—40 000 kWh.

Utan att därmed direkt tages ställning för något av alternativen göras i kontrollstyrelsens promemoria vissa allmänna uttalanden rörande de olika alternativen.

Vid ett ställningstagande till de olika alternativen bör beaktas, att beskattningen blir enkel i tillämpningen för såväl kontrollstyrelsen som distributörerna samt att den icke medför rubbningar i konkurrensförhållandena. För distributörernas del synes industrialalternativet otvivelaktigt vara ett föredragna. Såsom redan angivits kan emellertid arbetarantalet icke anses vara en lämplig utgångspunkt för bedömande av frågan om skattskyldighet. Av de två övriga alternativen är kombinationsalternativet att anse som det för distributörerna lämpligaste, då ett relativt stort antal förbrukare som ligga omkring gränsförbrukningen skulle bortfalla. Svårigheten blir även med detta alternativ att tillfredsställande angiva vilka rörelsekatégorier, som skola beskattas. Genom att energigränsen anger skattskyldigheten mellan företag av olika storleksordning — exempelvis mellan hantverksmässig och industriell rörelse — är det emellertid endast kraftens huvudsakliga användning, som bör angivas vid kategoriklyvningen, förslagsvis antingen positivt att industriell och hantverksmässig rörelse skall beskattas eller negativt att förbrukning i hem, jordbruk och handel samt för gatubelysning och andra allmänna ändamål skall vara undantagen från skatt.

I såväl kontrollstyrelsens promemoria som i elskattenämndens yttrande har särskild uppmärksamhet ägnats frågan om skattetyper — värdeskatt eller styckeskatt — efter omläggningen. Såsom torde ha framgått av den lämnade redogörelsen för nuvarande elbeskattning tillämpas för närvarande i huvudsak värdeskatt för industriell förbrukning och drift av kommunikationsmedel och styckeskatt för annan förbrukning för s. k. borgerliga ändamål. Då det enligt de föreliggande förslagen i huvudsak är just beskattningen av den industriella, i regel högspända kraften som skall bibehållas, är det — framhålles det i kontrollstyrelsens promemoria — naturligt, att styckebeskattningen i och med skatteomläggningen helt avvecklas. Det skulle emellertid kunna övervägas att för skattepliktiga högspända leveranser tillämpa en eller flera efter kraftleveransernas värde anpassade styckeskattesatser. Anledningen vore främst de svårigheter, som föreligga för kontrollstyrelsen att i vissa fall bestämma beskattningsvärde. Detta gällde särskilt i fall där producenten förbrukade kraft i egen rörelse. Oaktat de sålunda angivna svårigheterna med ett värdeskattesystem torde enligt kontrollstyrelsens promemoria en styckeskatt, med eller utan differentiering på olika skattesatser, icke böra ifrågakomma med hänsyn till de erinringar mot en styckeskatt i allmänhet och särskilt å industriell kraft, vilka från olika håll framfördes vid remissbehandlingen av den promemoria, som låg till grund för elbeskattningen. Elskattenämnden har framhållit, att en omläggning till styckeskatt efter ett antal differentierade skattesatser skulle möjligen kunna motiveras av svårigheterna att erhålla ett rättvisande beskattningsvärde för kraft, som förbrukas av kraftproducent i egen rörelse. Då emellertid de skäl som på sin

tid legat till grund för statsmakternas val av skattetyyp fortfarande äga giltighet och då särskilda olägenheter med en värdeskatt icke visat sig föreligga för de skatteredovisande distributörerna, anser nämnden övervägande omständigheter tala för övergång till en enhetlig värdeskatt.

Skatteintäkter, antal skattskyldiga och antalet skatteredovisare enligt de olika alternativen ha i kontrollstyrelsens promemoria beräknats på sätt följande sammanställning utvisar.

Beskattningsalternativ	Skatteintäkt, mkr ¹		Antal skattskyldiga	Skatteredovisare (deklarationskyldiga)
	Skatt för kraftförbrukningen i dess helhet	Skatt endast för kraftförbrukning överstigande 40 000 kWh för år		
Energialternativet	31	28	16 000	} 1 500
Industrialalternativet	32	—	17 000	
Kombinationsalternativet	30	27	15 000	

Departementschefen.

Enligt elskatteförordningen, som beslutades av 1951 års riksdag vid dess vårsession, utgår med några mindre väsentliga undantag skatt för all elektrisk kraft, som förbrukas inom riket. Skatten utgår antingen som värdeskatt med tio procent av förbrukarens avgifter för kraften eller som styckeskatt med 1 öre för kilowattimme. Värdeskatten tillämpas i stort sett i fråga om kraft, som nyttjas inom storindustrien och för bandrift, och styckeskatten för kraft, som levereras för användning i hushåll, jordbruk, hantverk, småindustri eller handel eller för andra s. k. borgerliga ändamål. Skattskyldigheten åvilar i princip förbrukarna, som ha att erlägga elskatten till sina distributörer i samband med betalningen av kraftavgifterna i övrigt. Skattekontrollen åvilar kontrollstyrelsen, dit distributörerna i viss ordning ha att inkomma med skattedeklarationer och inleverera från förbrukarna emottagen elskatt.

Det huvudsakliga syftet med införandet av beskattningen på elektrisk kraft var att genom ökning av statsinkomsterna åstadkomma ett i dåvarande ekonomiska läge tillräckligt stort budgetöverskott. Ehuru så icke uttryckligen angavs i elskatteförordningen, förutsattes likväl vid genomförandet av denna skatt, att den skulle allenast vara av tillfällig natur. I konsekvens härmed har jag vid mina bedömningar i årets statsverksproposition räknat med elskatten som en tillfällig inkomst. Givetvis kvarstår fortfarande behovet av dylika inkomster för att möjliggöra ett budgetöverskott. Andra till-

¹ Vid en beskattning av järnvägar, spårvägar och trådbussar tillkommer ytterligare 3·5 mkr. Skatt har icke enligt något alternativ beräknats för elkraft till allmänna ändamål, såsom gatu-belysning, kyrkor, sjukhus, militärförläggningar eller skolor.

fälliga inkomster ha emellertid tillkommit, och behovet att bibehålla en oförändrad elskatt framstår ej som lika stort.

Redan i samband med förarbetena för lagstiftningen om elskatten påpekades från åtskilliga håll att en dylik beskattningsform skulle medföra vissa svårigheter vid tillämpningen. Särskilt gällde detta hushållsförbrukningen med hänsyn bl. a. till det stora antalet abonnenter. Dessa svårigheter utgöra ett skäl för att man nu avskaffar elskatten i denna del. Härför talar även den omständigheten att, samtidigt med att vissa tecken tyda på att överkonjunkturen kommer att lätta, icke oväsentliga höjningar av levnadskostnaderna förestå.

Samma skäl tala icke för en lättnad i beskattningen av den industriella förbrukningen av elkraft. Fortfarande äro bränslepriserna sådana, att det finns anledning att befara en alltför snabb övergång till användning av elkraft, där tidigare andra energikällor använts. Jag är därför icke beredd att föreslå att elbeskattningen upphäves för den förbrukning som sker för industriella ändamål.

Såsom framgår av kontrollstyrelsens promemoria och elskattenämndens yttrande synes det ur sakliga och praktiska synpunkter icke vara möjligt att från beskattning undantaga endast hushållsförbrukningen, utan det blir nödvändigt att fritaga även vissa andra kategorier.

Inom kontrollstyrelsen har utarbetats alternativa förslag till omläggning av elbeskattningen. Kontrollstyrelsen har i ämnet inhämtat yttrande från elskattenämnden, i vilken bl. a. distributörernas och industriens intressen äro representerade. Av kontrollstyrelsens förslag, som helt bygger på elskattenämndens yttrande, framgår såsom förut nämnts, att ett undantagande av enbart hushållsförbrukningen icke är tekniskt möjligt. I stället ha angivits alternativa lösningar, varigenom även vissa andra konsumentgrupper skulle bli befriade från skattskyldighet. Enligt ett alternativ, *energialternativet*, skulle, oberoende av kraftens användning, skattefrihet åtnjutas för förbrukare under en viss årlig förbrukning, förslagsvis 40 000 eller 25 000 kilowatttimmar, enligt ett andra benämnt *industrialalternativet*, skulle skatt endast utgå i fall, där rörelsen redovisas av kommerskollegium i dess industristatistik och följaktligen är av sådan storleksordning, att den ur andra synpunkter är att betrakta såsom industri. I allmänhet upptagas i denna statistik företag, där antalet anställda — ägare, tjänstemän och arbetare — uppgår till minst 5. Slutligen redovisas ett tredje alternativ, benämnt *kombinationsalternativet*, enligt vilket elskatt skall utgå endast där förbrukaren förbrukar mer än förslagsvis 40 000 kilowatttimmar för år och därjämte är att anse som industrieförbrukare. För distributörernas del skulle industrialalternativet erbjuda obestridliga fördelar, därest, på sätt förutsatts, kontrollstyrelsen skulle hålla distributörerna underrättade om vilka som äro skattskyldiga. Mot industrialalternativet talar — förutom att antalet arbetare icke kan anses utgöra en lämplig måttstock för bedömande av skatteplikten — även den omständigheten att skattemyndighetens tillsyn i förevarande hänseende skulle bli både kostsam och omständlig på grund av de ständiga för-

skjutningar i fråga om arbetarantalet som i allmänhet sker. Alternativet synes för den skull icke vara praktiskt genomförbart. Enligt energi- och kombinationsalternativen erfordras, att distributörerna summerar årsförbrukningen för sina abonnenter, vilket hittills icke varit fallet, och med ledning av de därvid framkomna uppgifterna bedömer skatteplikten. Detta är en olägenhet med dessa alternativ, då distributörerna härigenom skulle åläggas ett icke oväsentligt merarbete. Därest emellertid kombinationsalternativet skulle tillämpas, komme kontrollarbetet i fråga om den årliga energiförbrukningen att begränsas till vissa bestämda konsumentkategorier, vilkas förbrukning därjämte i allmänhet är av en storleksordning, som väsentligt överstiger den föreslagna gränsen. Gränfallen torde därför icke bli alltför många. Främst med hänsyn till dessa förhållanden anser jag mig böra förordna kombinationsalternativet med en energigräns av 40 000 kilowattimmar. I förordningen bör angivas, att elskatt skall erläggas av den som för användning i industriell rörelse förbrukar mer än 40 000 kilowattimmar elkraft för helt beskattningsår, varvid med beskattningsår bör förstås tiden 1 juli—30 juni.

Därest skatteplikten, på sätt nu förordas, skulle göras beroende av energiförbrukningen, kommer en förbrukning omedelbart understigande 40 000 kilowattimmar att vara skattefri under det att en förbrukning omedelbart överstigande 40 000 kilowattimmar skulle bli skattepliktig. För undvikande av de ojämnheter, som skulle inträda vid gränsförbrukningen, har ifrågasatts att låta förbrukning intill 40 000 kilowattimmar vara skattefri för alla förbrukare. Det erfordras emellertid på grund av taxesystemets komplicerade uppbyggnad ett betydande arbete från distributörernas sida för att dessa skola kunna fastställa huru stor del av de årliga kraftavgifterna, som skall anses vara att hänföra till den skattefria grundförbrukningen. Jag kan för min del med hänsyn till dessa förhållanden icke tillstyrka, att en viss bottenförbrukning överlag göres skattefri. Det är också att märka, att skatten vid gränsförbrukningen allenast skulle uppgå till 200 kronor för år, räknat efter ett kilowattimpris av 5 öre. För de förbrukare, som ha en elkraftförbrukning av den storleksordning varom här är fråga, synes förevarande tröskelproblem bli av förhållandevis ringa betydelse.

I promemorian, liksom i elskattenämndens yttrande har något berörts frågan om skattetyper. Då värdeskatt f. n. utan några mera betydande olägenheter utgår för den industriella kraften, finner jag mig i likhet med vad i promemorian förordats kunna tillstyrka att denna skattetyper bibehållas.

Elskatt skall enligt förordningen i dess nuvarande lydelse icke utgå för elektrisk kraft som till lägre effekt än 100 kilowatt av producent eller yrkesmässig distributör levereras utan avgift till någon som ej står i intressegemenskap med producenten eller distributören (s. k. gratis kraft). Undantaget har främst tillkommit av praktiska skäl. Beskattning av dessa leveranser skulle nämligen medföra, att leverantörerna måste skicka ut räkningar, vilket nu icke sker. Vidare är enligt lämnade uppgifter uppmätningen ofta ofullständig. Då nu fråga är om beskattning av energimängder, överskju-

tande 40 000 kilowattimmar för år, bortfalla väsentligen de erinringar, som på sin tid framfördes mot en beskattning av gratiskraften. Antalet skattskyldiga som skulle komma att beröras är relativt obetydligt, och mätning kan med hänsyn till kraftleveransernas storlek i allmänhet antagas äga rum, oberoende av beskattningen. Jag får för den skull förorda, att gratiskraften i fortsättningen beskattas i den mån förutsättningar för beskattning enligt de nya bestämmelserna eljest föreligger.

Enligt det förordade förslaget skall bl. a. storleken av energiförbrukningen vara avgörande för frågan om skatteplikten. Skäligen bör hänsyn härvid tagas till den aktuella energiförbrukningen. I allmänhet är förbrukningen av sådan storleksordning att skatteplikten är otvetydig. I sådana fall bör elskatt utgå på samma sätt som nu sker. I fråga om företag med en årsförbrukning som ligger nära gränsförbrukningen kan emellertid först efter utgången av det år, för vilket skatt skall erläggas, avgöras om skatteplikt föreligger. För reglering av dylika fall synes skatteplikten lämpligen kunna bedömas preliminärt med ledning av förbrukningen under närmast föregående år. Har denna förbrukning överskjutit 40 000 kilowattimmar bör preliminär elskatt uttagas, i annat fall ej. Skulle det efter årets utgång visa sig, att förbrukningen icke överskjutit 40 000 kilowattimmar, bör den erlagda preliminära elskatten snarast återställas. Har definitiv elskatt på grund av felaktiga premisser uttagits, bör denna skatt likaledes restitueras utan omgång. Visar sig å andra sidan vid utgången av beskattningsåret att inom ett företag förbrukats mer än 40 000 kilowattimmar utan att skatt erlagts, bör sådan uttagas i efterhand.

Därest förbrukare av elkraft bedriver industriell rörelse vid flera lokalt fristående driftställen bör kraftförbrukningen vid varje driftställe vara avgörande för skatteplikten. Närmare bestämmelser om vad som skall förstås med driftställe torde böra meddelas av Kungl. Maj:t.

Förordningen torde i sin ändrade lydelse böra träda i kraft vid tidpunkt, som svarar mot den, då elskatteförordningen trädde i kraft. Med hänsyn härtill böra ändringarna genomföras med tillämpning från den 20 juni 1952. Elskatteförordningen innehåller en övergångsbestämmelse av innebörd, att förbrukare skulle ha att erlagga elskatt för kraft, som förbrukades efter första mätaravläsning efter förordningens ikraftträdande. Ett liknande övergångsstadgande torde böra erfordras nu, med hänsyn till att elskatt bör uttagas av den, som till följd av ändringsförfattningen blir fri från elskatt, intill första mätaravläsningen efter ändringsförfattningens ikraftträdande. Viss övergångsbestämmelse erfordras även för reglering av elskatten å fasta avgifter och effektagifter, som erläggas för helt år eller eljest viss bestämd tid.

Inom finansdepartementet har med iakttagande av vad i det föregående anförts upprättats förslag till förordning angående ändring i elskatteförordningen.

Skatteintäkterna ha beräknats till 30 miljoner kronor för helt år räknat. För budgetåret 1952/53 kommer härjämte att såsom elskatt övergångsvis

inflyta vissa skatteintäkter, vilka äro att hänföra till kraft för borgerlig förbrukning. Dessa intäkter kunna uppskattas till 15 miljoner kronor. Sammanlagt skulle alltså elskatt under nästkommande budgetår kunna beräknas komma att inflyta med 45 miljoner kronor.

Den förordade skatteomläggningen kan väntas medföra en icke oväsentlig minskning i kontrollstyrelsens arbete med tillsynen över elskatten. På grund av den betydande eftersläpningen i skatteredovisning och skattekontroll torde anslagsbehovet för budgetåret 1952/53 dock icke komma att påverkas nämnvärt.

Under åberopande av vad i det föregående anförts hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att antaga det inom finansdepartementet upprättade förslaget till förordning angående ändring i förordningen den 1 juni 1951 (nr 374) om skatt å elektrisk kraft (elskatteförordningen).

Med bifall till denna av statsrådets övriga ledamöter biträdade hemställan förordnar Hans Maj:t Konungen, att proposition av den lydelse bilaga till detta protokoll utvisar skall avlåtast till riksdagen.

Ur protokollet:

Nils Fjellander.